

درآمدی تحلیلی بر

علوم و معارف دفاع مقدس

با کوشش :

حسین جعفری

داریوش بهزادی

منبع درسی دانشجویان مقاطع مختلف دانشگاه های برآسر کشور

سرشناسه : جعفری، حسین؛ داریوش، بهزادی
 عنوان و پدیدآوران : درآمدی تحلیلی بر علوم و معارف
 دفاع مقدس/حسین جعفری، داریوش بهزادی
 مشخصات نشر : مشهد؛ بارش، ۱۳۹۶.
 مشخصات ظاهری : ۱۷۶ ص.
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۶۵۹۷-۲۰-۱
 یادداشت : فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا
 موضوع : جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷

موضوع: خمینی، روح الله، رهبر انقلاب و بنیان
 گذار جمهوری اسلامی، ۱۳۵۹-۱۳۶۸ - نظریه
 درباره جنگ ایران و عراق
 موضوع: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ - تأثیر
 شناسه افزود: بهزادی، داریوش
 رده کنگره : DSR ۱۶۰۰
 نشانه اثر : ۷۴۰۷/ح
 رده دیویی : ۹۵۰/۰۸۴۳

« این کتاب با مجوز رسمی و حمایت معنوی اداره کل حفظ آثار و نشر
 ارزش های دفاع مقدس خراسان رضوی به چاپ رسیده است »

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۶۵۹۷-۲۰-۱



مرکز بخش :

مشهد : خیابان آزادی، بازارچه سراب، پاساژ امیر

(نشر هاتف)، تلفن : ۳۲۲۵۳۹۲۸ - ۳۲۲۵۵۲۰۰

مشهد : خیابان امیرالمؤمنین، مقابل آموزش و پرورش، کوچه

سجادی، نبش سجادر، (نشر هاتف)

تلفن : ۳۲۲۵۰۸۳۷ - ۳۲۲۵۴۲۱

تهران : خیابان انقلاب، خیابان بیافی بزرگ، بین فروردین و اردیبهشت،

پلاک ۱۹۱ (نشر هاتف) شعبه : ۶۶۴۱۵۴۱ - ۶۶۹۶۲۹۵۹

نام کتاب : درآمدی تحلیلی بر علوم و معارف دفاع مقدس

مؤلفان : حسین جعفری - داریوش بهزادی

ناشر : انتشارات بارش

نوبت چاپ : اول ۱۳۹۶

چاپخانه : دقت

تیراژ : ۱۰۰۰ جلد

قطع : وزیری

تعداد صفحه : ۱۷۶ صفحه

قیمت : ۱۴۰۰۰۰ ریال

مقدمه.....

فصل اول: مفاهیم و کلیات جنگ

اهداف..... ۵

مقدمه..... ۵

معنا و مفهوم جنگ..... ۵

ویژگی های جنگ..... ۷

اهداف جنگ..... ۸

جهاد..... ۸

جهاد از نگاه امام خمینی (ره)..... ۹

استراتژی در اسلام و شیوه های اتخاذ اصول جنگ توسط پیامبر گرامی اسلام..... ۱۰

۱. استراتژی در ایران باستان..... ۱۰

۲. استراتژی در چین باستان..... ۱۱

مفهوم استراتژی..... ۱۱

استراتژی در اسلام..... ۱۱

تدابیر جنگی پیامبر (ص)..... ۱۴

اصول جنگ از نگاه امام خمینی (ره)..... ۱۵

انواع جنگ..... ۱۵

۱- جنگ بازدارنده..... ۱۶

۲- جنگ روانی..... ۱۶

تعریف جنگ روانی..... ۱۶

تقسیمات عملیات روانی..... ۱۷

سابقه جنگ روانی..... ۱۷

۱۷	انواع جنگ روانی
۱۷	۱- جنگ روانی سنتی
۱۸	۲- جنگ روانی جدید
۱۸	ویژگی های جنگ روانی جدید
۱۹	۳- جنگ نامتقارن
۲۱	تعریف جنگ نامتقارن
۲۱	ویژگی های جنگ نامتقارن
۲۴	جنگ نرم
۲۴	فرق بین جنگ سخت و جنگ نرم
۲۵	ویژگی های جنگ نرم
۲۶	اهداف جنگ نرم
۲۶	چکیده
۲۸	پرسش های فصل اول
۲۹	برای پژوهش
۲۹	برای مطالعه بیشتر

فصل دوم : منازعات مرزی ایران و عراق

۳۳	اهداف
۳۳	مقدمه
۳۳	بررسی سوابق منازعات مرزی میان ایران و عراق
۳۴	مهمترین علت های جنگ میان دولت های ایران و عثمانی
۳۵	معاهدات میان دولت های ایران و عثمانی
۳۵	۱. قرارداد «آماسیه» ۱۵۵۵ میلادی
۳۵	پروتکل اسلامبول ۱۹۱۳
۳۷	کمیسیون تحدید حدود ۱۹۱۴
۳۷	پایان جنگ جهانی اول و مناقشات مرزی میان ایران و عراق

گزارش دبیر کل سازمان ملل متحد و قطعنامه ۳۴۸ شورای امنیت	۳۹
چکیده	۴۱
پرسش های فصل دوم	۴۲
برای پژوهش	۴۲
برای مطالعه بیشتر	۴۳

فصل سوم: اوضاع سیاسی، اقتصادی و نظامی ایران در آستانه تهاجم عراق به ایران

اهداف	۴۷
مقدمه	۴۷
اوضاع سیاسی ایران در آستانه تهاجم نظامی عراق به ایران	۴۸
اوضاع اقتصادی ایران در آستانه جنگ	۵۰
وضعیت نظامی ایران قبل از جنگ	۵۱
اوضاع سیاسی - نظامی عراق در آستانه حمله نظامی به ایران	۵۳
علت های تهاجم نظامی عراق به ایران	۵۴
۱- بر هم خوردن توازن قوا در منطقه ی خلیج فارس و استفاده از ابزار نظامی برای برگرداندن آن به حالت قبل از انقلاب	۵۴
۲. جلوگیری از نفوذ و صدور انقلاب شیعی در عراق	۵۵
۳. خروج از تنگنای ژئوپلیتیک عراق و دسترسی بیشتر به آب های آزاد	۵۵
۴. عقد حقارت تاریخی صدام در خصوص امضای قرارداد ۱۹۷۵ الجزایر و اقدام برای جبران آن	۵۶
۵. رقابت عقیدتی صدام با انقلاب اسلامی ایران	۵۶
مهمترین اهداف تجاوز نظامی عراق به جمهوری اسلامی ایران	۵۷
۱. حاکمیت مطلق بر اروندرود	۵۷
۲. تصاحب جزایر سه گانه ایرانی (ابوموسی، تنب بزرگ و تنب کوچک)	۵۷
۳. تجزیه استان خوزستان و الحاق آن به عراق	۵۸
۴. براندازی نظام نوپای جمهوری اسلامی ایران	۵۸

۵۹	رهبری جهان عرب
۶۰	چکیده
۶۱	پرسش های فصل سوم
۶۲	برای پژوهش
۶۲	برای مطالعه بیشتر

فصل چهارم : تهاجم نظامی سراسری عراق به ایران

۶۵	اهداف
۶۵	مقدمه
۶۵	تهاجم گسترده سراسری به ایران
۶۶	واکنش نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران در مقابل تجاوز عراق
۶۸	علت پیشروی اولیه ارتش عراق در خاک جمهوری اسلامی ایران
۶۹	علت توقف پیشروی ارتش متجاوز عراق در خاک ایران
۶۹	۱. مقاومت مردمی
۶۹	۲. عدم وجود یک استراتژی نظامی روشن در میان ارتش عراق
۷۰	۳. اشتباه در محاسبات داخلی ایران
۷۰	۴. حمایت همه جانبه مردم کشور از رزمندگان در جبهه ها
۷۰	۵. حذف بنی صدر از فرماندهی کل نیروهای مسلح و فرماندهی مستقیم امام(ره)
۷۱	۶- تجهیز و بکارگیری نیروهای مردمی در نبرد
۷۴	مفهوم اقدام تجاوزکارانه در حقوق بین الملل
۷۶	واکنش سازمانهای بین المللی بویژه شورای امنیت در مقابل تهاجم نظامی عراق
۸۰	چکیده
۸۱	پرسش های فصل چهارم
۸۲	برای پژوهش
۸۲	برای مطالعه بیشتر

فصل پنجم : آزاد سازی مناطق اشغالی و علت تداوم جنگ

اهداف.....	۸۵
مقدمه.....	۸۵
تغییر استراتژی جنگ.....	۸۵
تغییر استراتژی جنگ و آغاز آزادسازی مناطق اشغالی.....	۸۹
۱ - عملیات فرمانده کل قوا، خمینی روح خدا.....	۸۹
۲ - عملیات ثامن الائمه.....	۹۰
مهمترین سایح عملیات ثامن الائمه.....	۹۲
۳ - عملیات طریق القدس.....	۹۲
ویژگی های عملیات طریق القدس.....	۹۳
اهداف عملیات طریق القدس.....	۹۴
نتایج عملیات طریق القدس.....	۹۴
۴ - عملیات فتح المبین.....	۹۵
اهداف عملیات فتح المبین.....	۹۷
نتایج عملیات فتح المبین.....	۹۷
۵- عملیات بیت المقدس.....	۹۸
بازتاب های پیروزی در عملیات بیت المقدس.....	۹۹
چکیده.....	۱۰۰
پرسش های فصل پنجم.....	۱۰۲
برای پژوهش.....	۱۰۲
برای مطالعه بیشتر.....	۱۰۳

فصل ششم : علل تداوم جنگ بعد از آزادی خرمشهر

اهداف.....	۱۰۵
مقدمه.....	۱۰۵
آزادسازی خرمشهر و تلاش مجدد برای تحمیل صلح به ایران.....	۱۰۶

۱۰۷	علل تداوم جنگ.....
۱۱۲	اندیشه حضرت امام خمینی(ره).....
۱۱۳	دلایل ورود به داخل عراق.....
۱۱۴	عملیات در خاک عراق.....
۱۱۵	عملیات والفجر ۸.....
۱۱۷	نتایج عملیات والفجر ۸.....
۱۱۸	عملیات کربلای ۵.....
۱۱۹	نتایج عملیات کربلای ۵.....
۱۲۰	عملیات مرصاد.....
۱۲۱	چکیده.....
۱۲۳	پرسش های فصل ششم.....
۱۲۴	برای پژوهش.....
۱۲۴	برای مطالعه بیشتر.....

فصل هفتم: زمینه های صدور قطعنامه ۵۹۸

۱۲۷	اهداف.....
۱۲۷	مقدمه.....
۱۲۸	زمینه های صدور قطعنامه ۵۹۸.....
۱۳۰	متن قطعنامه ۵۹۸.....
۱۳۲	نگاه تحلیلگران سیاسی و نظامی به قطعنامه ۵۹۸.....
۱۳۲	الف) نگاه مثبت.....
۱۳۳	ب) نگاه منفی.....
۱۳۴	جمهوری اسلامی ایران و قطعنامه ۵۹۸.....
۱۳۶	دلایل پذیرش قطعنامه ۵۹۸ از سوی ایران.....
۱۴۱	چکیده.....
۱۴۲	پرسش های فصل هفتم.....

- برای پژوهش ۱۴۲
- برای مطالعه بیشتر ۱۴۳

فصل هشتم: دستاوردهای هشت سال دفاع مقدس

- اهداف ۱۴۷
- مقدمه ۱۴۷
- دستاوردهای داخلی ۱۴۷
- ۱- عرصه سیاسی و امنیتی (غلبه بر اقدامات ناامن کننده گروه‌های معاند داخلی) ... ۱۴۷
- ۲- اعتماد نفس و خودباوری ۱۴۸
- ۳- شکوفایی استعداد خلاقیت ۱۴۸
- ۴- رشد باورهای دینی ۱۴۸
- ۵- رشد فضایل معنوی و اخلاقی ۱۴۹
- ۶- تحول در صنایع دفاعی کشور ۱۴۹
- ۷- تحکیم وحدت ملی ۱۵۰
- ۸- کسب افتخار و عزت برای ایران و ایرانیان ۱۵۰
- ۹- تقویت و تثبیت نظام ۱۵۰
- دستاوردهای منطقه‌ای ۱۵۴
- ۱- اعتقاد به نقش ایران در تامین امنیت منطقه ۱۵۴
- ۲- ایجاد مصونیت برای نظام در مقابل نیات سوء برخی از همسایگان ۱۵۴
- ۳- شکست استراتژی مهار دوجانبه آمریکا در منطقه خلیج فارس ۱۵۴
- دستاوردهای بین‌المللی ۱۵۵
- ۱- رشد روابط سیاسی و دیپلماسی با کشورهای مختلف جهان ۱۵۵
- ۲- اثبات حقانیت ایران در جهان و جدی گرفتن در نظام بین‌الملل ۱۵۵
- ۳- ارزیابی عملکرد سازمان‌های بین‌المللی ۱۵۵
- چکیده ۱۵۶
- پرسش‌های فصل هشتم ۱۵۷

- ۱۵۷ برای پژوهش
- ۱۵۸ برای مطالعه بیشتر
- ۱۵۹ فهرست منابع

www.ketab.ir

مقدمه

در طول تاریخ معاصر ایران همواره بدنبال بروز هر جنگی، شاهد جدایی بخش‌های زیادی از این سرزمین پهناور به دست بیگانگان بوده‌ایم. اسناد تاریخی گویای این نکته است که در دو دههٔ سال گذشته، یعنی دقیقاً از زمان سلطنت فتحعلی شاه قاجار تاکنون نزدیک به یک میلیون کیلومتر مربع از خاک ایران جدا شده است. اما در جنگ ایران و عراق با وجود پشتیبانی‌های گستردهٔ قدرتهای بزرگ جهان نه تنها یک وجب از خاک ایران در دست نیروهای عراقی باقی نماند، بلکه هنگامی که عراق قرارداد ۱۹۷۵ میلادی الجزایر را بار دیگر پذیرفت و سپس دبیر کل سازمان ملل آن کشور را متجاوز اعلام کرد، حقانیت جمهوری اسلامی به اثبات رسید و نیز پایداری مردان و زنان قهرمان این مرز و بوم درسی به دشمنان داد که بعید است از این پس متجاوزی ریسک تهاجم دیگری را بپذیرد.

بدیهی است جنگ ایران و عراق یکی از رخدادهای مهم در نظام بین‌الملل به حساب می‌آید لذا دانشجویان و نسل جوان ما مایلند بدانند که:

۱- چرا عراق به ایران حمله کرد، و باعث وارد شدن لطمات فراوان مادی و معنوی در دو کشور مسلمان گردید؟

۲- جمهوری اسلامی ایران از چه تاکتیک‌ها و استراتژی‌هایی برای بیرون راندن متجاوزین بهره گرفت؟

علت طولانی شدن جنگ چه بوده است ؟

- ۱- به چه دلیل سازمان ملل متحد و نهادهای وابسته به آن از جمله شورای امنیت گام‌های مؤثری در خاموش کردن جنگ بر نداشته‌اند؟
 - ۲- عوامل پیروزی‌های عراق در ابتدای تجاوز به ایران چه بود؟
 - ۳- چرا علیرغم تمایل جامعه جهانی، کشورهای عرب مسلمان و عراق به خاتمه دادن به جنگ، جمهوری اسلامی ایران از پذیرش پیشنهادات آنان سرباز زد؟
 - ۴- چرا بعد از فتح فاو که از نظر نظامی، ایران در اوج قدرت بود، تمایلی به پذیرش قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت سازمان ملل از خود نشان نداد؟
- دانشجویان جوان ما حقه دارند در مقابل این پرسش‌ها و ده‌ها پرسش دیگر پاسخ‌های منطقی و مستدلی را دریافت کنند. در این نوشته‌ها بر آنیم تا ضمن تبیین زمینه‌های تجاوز به برخی از این سوالات در حد توان پاسخگو باشیم.

بهمن‌ماه

یک هزار و سیصد و نود و پنج